

JAARGANG 7 | VOORJAAR 2023

De Natuurkijker

Nieuwsblad van IVN en KNNV Amersfoort e.o.

In Memoriam: Frits van der Borg - Nationale Nachtvlieder Nacht - Jaar van de meervleermuis - KNNV-adoptieterrein 2023 - Jaar van de Scholekster 2023 - Mijn favoriete plek - Diersporen in het bos - Floron Eindejaars Plantenjacht 2022-2023 - Reactie ontwerp-Omgevingsvisie Amersfoort

beleef de natuur!

IVN Excursies mei - sept 2023

Plas-dras weidevogelfestival in Arkemheen

Zondag 21 mei j.l.

Start: station Vathorst, Fietsexcursie, verrekijker mee, hond thuisgelaten. Meer informatie: Jan van der Linden, tel. 06- 53921779

Tijdens deze fietsexcursie door Arkemheen maakten we kennis met een bijzonder en vogelrijk natuurgebied, ingeklemd tussen de voormalige Zuiderzee en het laagland van de Utrechtse Heuvelrug. Het beleven stond uiteraard centraal, maar daarnaast hoopten we met deze fietsexcursie te onderstrepen hoe ongelofelijk belangrijk het is om dit soort natuur te koesteren en te beschermen. Voor nu, voor later en voor de bevordering van de biodiversiteit.

Arkemheen is een Natura 2000 gebied van in totaal 1422 ha, het ligt tussen Nijkerk, Amersfoort en Bunschoten. We fietsen door een zogenaamd plas-dras gebied dat een essentieel habitat en foerageergebied vormt voor steltlopers, ganzen, duikers, eenden en diverse soorten roofvogels, waaronder de zeearend, bruine en blauwe kiekendief en de velduil.

Plas-dras is de aanduiding voor grasland waar de waterstand nagenoeg gelijk is aan die van het maai-veld. In het voorjaar komen naast de weidevogels ook de betoverend mooie zangers na een lange reis uit hun overwinteringsgebieden in Zuid-Europa en het verre Afrika. De eeuwenoude polder Arkemheen vormt de tijdelijke kraamkamer voor deze weidevogels en zangers. Dit is niet alleen een feest voor het oog, maar zeker ook een genot voor het oor.

Grutto (foto: Jan van de Linden)

Wandelen in Bloeidaal

Zondag 4 juni j.l.

Start: Parkeerplaats Koedijkerweg, 3816 BV Amersfoort. Excursie in samenwerking met Het Utrechts Landschap. Meer informatie: Jan van der Linden, tel. 06- 53921779

Wat is de reden geweest voor het aanleggen van het nieuwe natuurgebied Bloeidaal ten oosten van Amersfoort? Hoe zag het er in het verleden uit en hoe is het veranderd? Langs welke 'weg' werd het van een eentonig grasland tot een gevarieerd schraalgrasland? Langs de oostkant van Bloeidaal loopt de Barneveldse beek richting het Gelders Valleikanaal. Wat is de invloed van deze beek op het natuurgebied? Is deze invloed ook zichtbaar in het terrein? Deze vragen stonden centraal bij een wandeling door Bloeidaal, onder leiding van gidsen van Utrechts Landschap en IVN. Ook was er veel aandacht zijn voor de flora en fauna in Bloeidaal.

Bloeidaal bloeit (foto: Han Delen / UL)

Fietsexcursie Hoog en Laag

Zondag 20 augustus 2023, vanaf 14.00 uur.

Startpunt: Bergkerk, dr. Abraham Kuyperlaan 2, 3818 JC Amersfoort.

Amersfoort ligt op de overgang van door water, wind en ijs gevormde en door de mens vormgegeven landschappen van de Utrechtse Heuvelrug, Gelderse vallei en het Eemland. De stad zelf vormt, door de stenige bebouwing, een rotsachtig landschap. Tijdens deze fietstocht, die begint op de Amersfoortse berg, dalen we zo'n 44 meter af naar de stad, stijgen weer enkele meters omhoog naar de dekzandhoogten en dalen af naar het natte, onder zeeniveau gelegen Eemland. Via de Soester eng en de Korte duinen, bereiken we weer de Heuvelrug. Tijdens deze ongeveer 16 km. lange fietstocht, staan de gidsen stil bij de geologische processen, waterhuishouding en cultuurhistorie door de eeuwen heen in combinatie met de natuurwaarden in de verschillende biotopen, >> lees verder op pag. 4

De Natuurkijker

Redactioneeltje

Het jaar 2023 is uitgeroepen tot 'Jaar van de Scholekster' en Jaar van de 'Meervleermuis', daarom is juist dit fladderende tweetal in deze Natuurkijker terug te vinden. Verder biedt dit nummer zoals gebruikelijk verslagen van excursies en aankondigingen van activiteiten.

We kregen van Kees Quaadgras een foto van een wolf, onlangs door hem zelf gemaakt in Den Treek. En van Peter Koblens kregen we een foto van een vliegende smient, deze plaat was vast op de voorzijde terecht gekomen als we van deze liggende plaat een staande uitsnede hadden kunnen maken. We weten dat onze lezers veel foto's maken, dus we vragen nogmaals: stuur de boeiendste platen naar de redactie, dan geven we ze een mooi plekje in de Natuurkijker.

Deze 'voorjaars-editie' van de Natuurkijker is met de nodige vertraging tot stand gekomen. Want de redactie heeft het moeten doen zonder de vaste opmaker Marian Marseille, die per 1 januari jongstleden is gestopt. Dat viel niet mee. Gelukkig was Marian bereid om nog een keer de helpende hand te bieden. Maar we blijven zoeken naar een structurele oplossing! Dus wederom onze oproep: meld je aan als je enig gevoel hebt voor het opmaken van nieuwsbrieven of verenigingsbladen...!

Kees de Heer & Olav-Jan van Gerwen

Deadline volgende nummer

We proberen vlak na de zomervakantie de volgende Natuurkijker uit te brengen. Stuur de (vakantie-)kopij uiterlijk 1 september naar redactie.natuurkijker@gmail.com. Voor de daarop volgende Natuurkijker die we voor december hebben gepland, moet de kopij uiterlijk 1 november binnen zijn.

Bij de voorplaat

Arie van den Bremer stuurde ons een foto van een aardappelgal. De aardappelgalwesp legt een heleboel eitjes in een eikenknop. Vervolgens vormt de boom een woekering met tientallen piepkleine kamertjes, waarin evenveel galwesp-larfjes opgroeien. De woekering heeft ongeveer het formaat van een kleine aardappel en krijgt ook de tint van een aardappel.

2	IVN-excursies
4	In memoriam: Frits van der Borg
5	Nationale Nachtvliender Nacht
6	Jaar van de meervleermuis
7	KNNV-adoptieterrein 2023
8	Jaar van de Scholekster 2023
9	Natuuracademie
10	Mijn favoriete plek
11	Diersporen in het bos
12	Eindejaars Plantenjacht 2022-2023
14	Reactie Omgevingsvisie A'foort
16	Groene agenda

De Natuurkijker is het gecombineerde blad van IVN en KNNV Amersfoort e.o. Redactie: Kees de Heer en Olav-Jan van Gerwen.

email: redactie.natuurkijker@gmail.com

Het IVN en de KNNV hebben werkgroepen die zich bezig houden met onder andere vogels, planteninventarisaties, insecten, vleermuizen, natuurwandelingen, lezingen, cursussen, duurzaamheid, jeugd, ruimtelijke ordening en bomen knotten.

IVN | www.ivn.nl/amersfoort

vacature IVN-voorzitter

email: info@ivnamersfoort.nl

KNNV | www.knnv.nl/amersfoort

Arie van de Bremer, voorzitter a.i.

email: voorzitter@amersfoort.knnv.nl

IVN Excursies

>> vervolg van pag. 2

die we passeren. We zullen zeker stilstaan bij de in augustus bloeiende heide.

Wandelexcursie Natuur in wijk Schothorst

Zondag 17 september 2023, 14.00-16.00 uur.

Startpunt: parkeerplaats winkelcentrum Schothorst, Pieter Stastokerf, 3813 PR Amersfoort. OV: Keolis buslijn 7. De wandeling is geschikt voor rolstoelgebruikers

De wijk Schothorst is in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw gebouwd, als uitbreiding van de stad Amersfoort ten noorden van het Valleikanaal. Voor die tijd was het een agrarisch gebied met enkele boerderijen. Nu wonen er zo'n 11.000 mensen in zowel hoog- als laagbouwoningen. Het groen en de waterlopen in de wijk maken deel uit van de 'Groen--Blauwe structuur' van de stad, een verbindingroute voor de natuur van de Gelderse vallei met het stroomdal van de Eem.

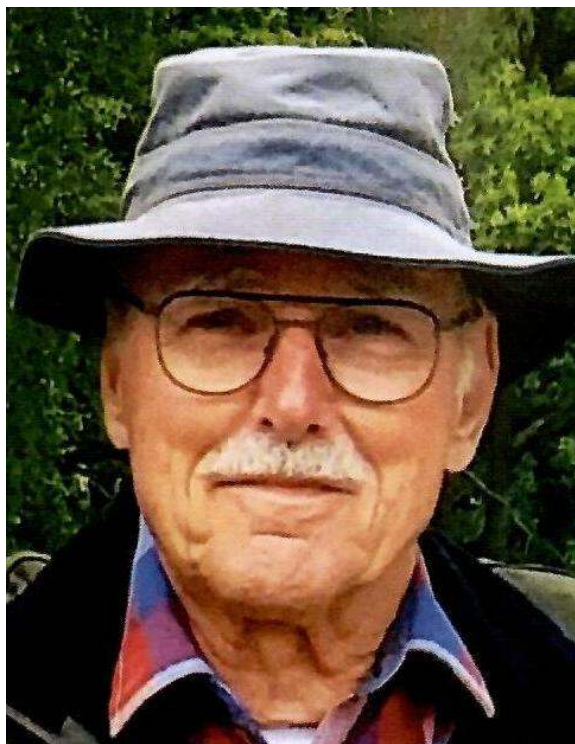
De afgelopen jaren is er veel aandacht voor biodiversiteit. In het kader van 'Operatie Steenbreek' wordt, in overleg met bewoners, bekeken welke maatregelen in de openbare ruimte mogelijk en wenselijk zijn. In de wijk Schothorst zijn hiervan diverse voorbeelden te vinden, zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers en groenstroken. Ook zijn er maatregelen genomen om de klimaatbestendigheid te bevorderen, zoals onder andere te zien is op de parkeerplaats van het winkelcentrum. Tijdens de wandeling zullen de gidsen ook stilstaan bij de cultuurhistorie van de wijk. We beleven de natuur die zich in september aan ons toont.

In memoriam: Frits van der Borg (1945-2023)

Gert Lodewijk

Begin dit jaar kregen we het trieste bericht dat IVN- en KNNV-lid Frits van der Borg op 24 januari 2023 is overleden. Een aimabel mens, enthousiast, een gedreven, bevlogen, betrokken en rustige natuurliefhebber. Zomaar een paar reacties. Geboren in Tilburg, dat kon je in zijn stem nog horen. Opgeleid in de geestelijke gezondheidszorg. In 1992 kwam Frits naar Amersfoort en werd hij lid van IVN, waar hij de natuurgidsencursus volgde. Hij ontwikkelde een brede belangstelling. Maar had zijn specialismen, zoals een vroegere passie voor reptielen, waar hij mooie verhalen over kon vertellen. Zo ook over insecten. Hij ontmoette Truida, met wie hij in Hoevelaken ging wonen, en die drie maanden eerder is overleden. In hun keuken werd de wilde paddenstoelensoep voor de paddenstoelenexcursie in oktober bereid.

Binnen IVN was Frits jaren een vertrouwd gezicht binnen de Natuurexcursie groep. Voor de gidsenopleiding begeleidde hij onderzoeksgroepjes. Bij de KNNV deed hij mee in de inventarisatiegroepen. De laatste jaren deed hij ook veel wandelingen op verzoek. Voor de gemeente Amersfoort inventariseerde hij bij de veldwerk-op-vrijdag wandelingen. In gesprekken zocht hij vaak naar overzicht, verbinding en samenhang. Niet alleen in de natuur, maar ook met en tussen mensen.

De vele en mooie herinneringen aan Frits zullen we koesteren.

Nationale Nachtvlinder Nacht

door Alice van Hunnik

Na enkele jaren van matige activiteit deed de Werkgroep Nachtvinders van de KNNV-Amersfoort e.o. weer eens mee met de NNN. Via de Vlinderstichting, die dit landelijk organiseerde, hadden zich 4 mensen vanuit de wijde omgeving opgegeven. Samen met de vier werkgroepleden genoten zij van mooie waarnemingen.

In de Struintuin van “de Groene Belevens” in Leusden stonden 2 lakens met speciale lampen opgesteld. Op de heuvel stond een lichtval en op verschillende bomen was een geurig stroop mengsel gesmeerd. Om 22.30 uur gingen de lampen aan, maar het duurde nog even voor de eerste vlinders kwamen. Intussen werd genoten van de tuin, de ooievaars (3 jongen), vleermuizen, de heldere lucht.

Ligusterpijlstaart (foto: Alice van Hunnik)

Zwart weeskind (foto: Alice van Hunnik)

De Kleine zomer vlinder (*Hemithea aestivaria*) was de eerste die zich meldde. Maar pas 23.40 uur kwamen meer spanners op de lakens. En zoals gebruikelijk kwamen na 00.00 uur de pijlstaarten: 4x Groot avondrood (*Deilephila elpenor*), waarvan 1 in de lichtval en 3x Ligusterpijlstaart (*Sphinx ligustri*).

De microvlinders werden ook op naam gebracht. De Nederlandse namen zijn soms vermakelijk, zoals by de Zonnesproetbladroller (*Aleimma loeflingiana*), maar ook wel veelzeggend Paardenbloembladroller (*Celypha striana*).

Op stroop troffen we een Piramidevlinder (*Amphipyra pyramided*), Zwart weeskind (*Mormo maura*) en Bont schaapje (*Acronicta aceris*). In totaal vonden we 80 soorten. Om 01.30 uur gingen een voor een de lampen uit. We kijken terug op een geslaagde nacht. Voor een volledige lijst van waarnemingen, zie waarneming.nl

Nacht van de Nacht 2023

De Nacht van de Nacht 2023 is op 21 augustus. We gaan dan als Nachtvlinder Werkgroep van de KNNV iets in het Groene Huis organiseren. Geef je op bij Christel van Leersum, christeltermaat@kpnmail.nl

Groene Markt Landgoed Schotthorst groot succes

door Olav-Jan van Gerwen

Op zondag 4 juni j.l. was het weer zover: de jaarlijkse Groene Markt op Landgoed Schotthorst. Georganiseerd door het CNME. Het was een prachtige dag met geweldig mooi zonnig weer. Het was dan ook een drukte van jewelste bij de kramen, met in totaal zo'n 1750 bezoekers. Onze IVN-kraam werd ook prima bezocht. De jeugdigen lieten zich graag verleiden tot deelname aan de rebus-puzzeltocht of het kleuren van een kleur/knutselplaat. En het blijft altijd enorm

spannend om je handen 'blind' in twee gaten in een dichte kist te steken om te voelen wat er in zit ...

Jaar van de meervleermuis

Tekst en foto's: Erik Broer

Het is juni, een zwoele avond. Het is eindelijk donker. In het dak van een doodgewoon huis, in een doodgewoon dorp in Friesland, maakt de groep zich klaar voor de nacht. Ze dringen, ze kibbelen... en dan vliegen ze de nacht in. Het is een kolonie meervleermuizen, met recht de meest bijzondere vleermuissoort van Nederland! Met hun - voor vleermuizen grote - voeten harken ze talloze muggen van het wateroppervlak.

De meervleermuis (*Myotis dasycneme*) is wereldwijd behoorlijk zeldzaam. Er zijn véél meer olifanten in de wereld dan meervleermuizen... Maar van oudsher zijn ze in Nederland in aardige aantallen aanwezig: ongeveer 29 procent van de vrouwtjes van de Europese populatie krijgt haar jongen in Nederland. Het is namelijk een typische soort voor uitgestrekte meren, kanalen en moerassen waar Nederland zo rijk aan is. De meervleermuis is daarmee een echt Nederlands boegbeeld: een soort grutto van de nacht!

De meervleermuis is een grote vleermuis, met een gewicht van 14-20 gram en lange relatief brede vleugels met een spanwijdte van 20 tot 30 centimeter. De buikvacht is grijswit met een donkere ondervacht en steekt duidelijk af tegen de middel- tot donkerbruinrijze rugvacht. De snuit is bruin met - in verhouding tot andere *Myotis*-soorten - vrij grote neusknobbels.

Biotoop en jachtgedrag

De meervleermuis jaagt in een snelle rechtlijnige vlucht in lange trajecten vlak boven groot open water en langs oevers van plassen, meren, kanalen, rivieren en vaarten. Nederland is een land van water, dus de meervleermuis voelt zich hier helemaal thuis. Meervleermuizen worden ook wel regelmatig waargenomen boven vochtige weilanden en bosranden, binnen een straal van vijfhonderd meter van water. Ze jagen vooral op die insecten die op het wateroppervlak zitten of daar vlak boven vliegen. De prooien worden

Meervleermuis. De Zoogdiervereniging heeft 2023 uitgeroepen tot het 'Jaar van de Meervleermuis'.

Vleermuizen in Amersfoort

Eric Broer verzorgt in deze jaargang van de Natuurkijker een rubriek over vleermuizen. Wil je meer leren over vleermuizen in Amersfoort? Kom meedoen met een van de onderzoeken van de KNNV-Werkgroep Vleermuizen in Amersfoort (VLAM). Voor informatie en vragen: mail naar werkgroep@vleermuizenamersfoort.nl

dan met de relatief grote achterpoten, als het ware van het water geharkt. Boven oevers en langs vegetatie vangen ze insecten (vooral dansmuggen) uit de lucht. De watervleermuis is de enige Nederlandse vleermuissoort met een vergelijkbare jachttechniek.

Meervleermuizen jagen tot op 10-20 kilometer van de verblijfplaats. Grote afstanden naar het uiteindelijke jachtgebied worden vooral via kanalen, beken, vaarten en brede sloten afgelegd. Boven land volgen ze vaak lijnvormige landschapselementen, zoals bomenrijen, houtwallen en dijken. De meervleermuis is waarschijnlijk onze snelste vleermuis. Bij het jagen behalen ze soms snelheden tot wel 35 kilometer per uur!

Verblijfplaatsen

Kolonies van meervleermuizen bevinden zich vrijwel altijd in gebouwen, zoals op kerkzolders, in spouwmuuren en onder dakpannen. Kraamkolonies variëren in grootte van enkele tientallen tot enkele honderden dieren. In Nederland zijn kraamkolonies tot nu toe vooral gevonden in het westen en noorden van Nederland en in veenweidegebieden in Oost-Nederland. Maar ook aan de randmeren van het IJsselmeer en in de buurt van de grote rivieren zijn verblijfplaatsen gevonden. In totaal zijn in Nederland 45 kraamverblijven van meervleermuizen bekend, met een totale populatie geschat op 10.000 dieren.

In de winter verdwijnen de meeste meervleermuizen op mysterieuze wijze. In Nederland worden in de winter totaal ongeveer 750 meervleermuizen waargenomen, in buurlanden nog eens maximaal 350 dieren. Voor zover we weten overwinteren meer-

Kolonies van meervleermuizen bevinden zich vrijwel altijd in gebouwen.

vleermuizen in Nederland in mergelgroeven, bunkers, forten, vestingwerken, oude steenfabrieken en kelders. Ook worden af en toe dieren waargenomen in gebouwen. Over het algemeen is de meervleermuis een middellange- tot lange afstandstrekker, waarbij verplaatsingen van 200 à 300 kilometer tussen zomer- en winterverblijf bekend zijn. In de bunkers in de duinen overwinteren echter ook regelmatig meervleermuizen, die in de zomer in de directe omgeving verblijven.

Spouwmuurbewoner?

In de winterperiode tellen we gemiddeld slechts 750 individuen in Nederland. Dat terwijl we in de zomermaanden ongeveer 7.700 vrouwtjes en 4.000 mannetjes tellen (uitvliegtellingen). Wanneer we de meervleermuizen die 's winters in Duitsland, België én Frankrijk verblijven, erbij optellen, dan zijn we met slechts 500 extra dieren, nog steeds heel veel dieren kwijt... Er zijn voorbeelden dat ze in spouwmuren van huizen overwinteren. Hierdoor vermoeden we dat een groot deel van de meervleermuizen in spouwmuren van huizen verblijft en dat is gezien de naïsolatiegolf een groot risico. Andere opties zijn misschien wel konijnen of dassenhollen. Of dat ze misschien zelfs in een zwart gat verdwijnen... Het vraagt in elk geval om opheldering en daarom pleiten we voor meer(vleermuis) onderzoek!

De meervleermuis is een echte gebouwbewoner die het momenteel zwaar te verduren heeft, mede door de na-isolatiegolf. Omdat het vijf voor twaalf is, heeft de Zoogdierverseniging 2023 uitgeroepen tot het 'Jaar van de Meervleermuis'. Centrale plek is www.meervleermuis.nl. Hier is voor ieder kennisniveau (jong, oud, natuurliefhebber, professional of geïnteresseerde) informatie te vinden. Je vindt er ook persberichten, merchandise en beeldmateriaal. Ook de (sociale) media worden voorzien van een stroom berichten, video's en artikelen.

KNNV-adoptieterrein 2023

Huize Heiligenberg is het KNNV-adoptieterrein 2023

Elk jaar zoekt de KNNV een adoptiegebied op om daar een jaar lang met de hele vereniging onderzoek te doen. In 2022 was het de Ecologische Verbindingszone in de wijk Tabaksteeg in Leusden en het jaar daarvoor een gebied langs de Moorsterbeek in Achterveld

Dit jaar is dat het terrein rond Huize Heiligenberg tussen Leusden en Amersfoort geworden. Het ligt tegen de Heiligenbergerbeek aan en dicht bij de A28. Het terrein is van stichting De Boom, die de natuur en infrastructuur de afgelopen jaren intensief heeft gerenoveerd. Op 8 februari 2023 zijn 27 leden van de

Muizenstaart. Het muizenstaartje is een eenjarig plantje dat bloeit met een lange, muizenstaartachtige aar. Arie van den Bremer vond ruim duizend muizenstaarten, tijdens de KNNV-inventarisatie op landgoed Heiligenberg. Foto Arie van den Bremer.

vereniging door beheerder Remco Jousma rondgeleid. We weten nu hoe we hekken open moeten maken.

Het is een terrein met een lange geschiedenis, waar veel te zien zal zijn. Leuk detail is dat ook het gebied rond het zogenaamde Zwanenwater deel uitmaakt van het adoptiegebied.

Wie mee wil doen laat het even weten: a.vandenbremer@telfort.nl

Arie van den Bremer

Jaar van de Scholekster 2023

Tekst en foto's: Kees de Heer

SOVON en Vogelbescherming Nederland hebben 2023 uitgeroepen tot 'Jaar van de Scholekster'. Want het gaat niet goed met de 'tepiet'-roeper. De scholekster heeft zelfs nog meer problemen dan de grutto en de kievit, en daarom maakt hij kans op de titel 'nationale pechvogel'.

De scholekster staat te boek als een weidevogel en een wadvogel, maar hij is in toenemende mate ook een stadsvogel. En ook in de stad treft de scholekster allerlei bedreigingen. Hoewel er al wel wat onderzoek naar is gedaan, weten we eigenlijk nog te weinig over stadse scholeksters. Vooral over het broedsucces in de stad missen we nog veel informatie.

De scholekster stond in 2008 ook al in het zonnetje. Ook dat jaar was uitgeroepen tot 'Jaar van de Scholekster'. Uit tellingen bleek dat toen ongeveer 4 procent van de landelijke populatie broedde in stedelijk gebied. Waarschijnlijk is dit percentage toegenomen, maar we weten niet met hoeveel. Zeker industrie- en bedrijventerreinen aan de randen van bebouwd gebied kunnen veel scholeksters herbergen. En deze gebieden worden nu nog schaars bezocht door vrijwilligers. Daarom wordt iedereen uitgenodigd om dit broedseizoen mee te doen aan het onderzoek naar deze soort.

Wat kun je doen om te helpen?

Geef nesten van scholeksters in de stad door via de website [scholeksterophetdak.nl](https://www.scholeksterophetdak.nl). Vooral broedgevalen op industrie- en bedrijventerreinen ontsnappen nog te veel aan de aandacht. Iedereen kan hieraan meedoen.

Creëer een aantrekkelijke leefomgeving voor scholeksters in de bebouwde kom, door platte daken geschikt voor ze te maken en beplanting toe te voegen. En richt openbaar groen, gazons en sportvelden vogelvriendelijk in. Scholeksters en hun jongen kunnen dan gemakkelijker voedsel vinden.

Voor een grondige telling van scholeksters in stedelijk gebied heeft Sovon een telprotocol ontwikkeld. Bezoek tijdens het broedseizoen minstens drie keer een

gebied in de buurt om zicht te krijgen op de omvang van de stedelijke populatie.

Tel en/of bescherm je al weidevogels op het boerenland? Volg dit jaar gezinnen met kuikens en houd bij of en hoeveel kuikens overleven. Meer informatie via [scholekster.org](https://www.scholekster.org).

We onderzoeken de effectiviteit van verhoogde kunstnesten – zogenaamde broedplatforms – voor de scholekster. Dit doen we door het broedsucces op deze platforms te vergelijken met het broedsucces op natuurlijke nesten in het boerenland. Als je hier aan mee wilt doen: Protocol Scholekster nesten op broedplatforms (inclusief een bouwtekening voor zo'n broedpaal). Belangrijk is dan wel dat het broedsel wordt gevolgd door je waarnemingen hierin te voeren.

Stichting Onderzoek Scholekster

Om het onderzoek aan Scholeksters te stimuleren en de bescherming te verbeteren, is in april 2019 de Stichting Onderzoek Scholekster opgericht, met de uiterst toepasselijke afkorting SOS. Sovon en Vogelbescherming werken in het Jaar van de Scholekster intensief samen met SOS.

Meer informatie is te vinden op de website <https://www.scholekster.org>

IVN Jaarverslag 2022

Bij de stukken voor de Algemene Ledenvergadering van IVN Amersfoort eo (5 april j.l.) zat het Jaarverslag 2022. Niet iedereen zal dat gezien hebben. Het jaarverslag bevat weer een inspirerend overzicht van de activiteiten die de diverse werkgroepen vorig jaar hebben ontplooid. Fraai vormgegeven en met foto's verrijkt. Een aanrader!

Het jaarverslag staat op onze website: <https://www.ivn.nl/app/uploads/sites/143/2023/04/Jaarverslag-2022-IVN-Amersfoort.pdf>

Bosecologie en bosbeheer

De Natuuracademie organiseerde op donderdag 11 mei 2023 een lezing over 'Bosecologie & Bosbeheer'. Een bos is iedereen bekend. Geurige naaldbossen waar goudhaantjes zingen of oude eikenbossen waar je heerlijk doorheen kunt wandelen. Deze bossen zijn echter meer dan een plek waar wij, mensen, een gezellig wandelingetje kunnen maken. Bossen zijn een complex netwerk waar enorm veel dieren en planten een specifiek plaatsje innemen. Die bossen in Nederland worden veelal beheerd: er wordt gejaagd, gekapt en geplant en daardoor staan de bossen regelmatig in de aandacht van de media. Hoe zijn deze bossen ontstaan? Wat zijn ecologische processen die spelen? En welke lessen kunnen wij daaruit halen voor het beheer van deze bossen? De focus van de lezing door Tom van Heusden, vegetatie-ecoloog Rijks Vastgoedbedrijf/Defensie, lag op de bossen van het droge zandlandschap.

Insecten

De Natuuracademie organiseerde een minicursus insecten op donderdag 22 juni en zaterdag 24 juni. In deze cursus werden allerlei insecten onder de loep

De Natuuracademie

De Natuuracademie is een samenwerking van CNME Het Groene Huis en de regionale afdelingen van KNNV en IVN in Amersfoort en omgeving. Voor alle cursussen geldt dat aanmelding verplicht is, via email: cnme@amersfoort.nl. De minicursussen bestaan meestal uit een cursusavond en een veldexcursie. Meer informatie: www.hetgroenehuisa-mersfoort.nl/natuuracademie

genomen. We begonnen met een verhaal over de indeling van het dierenrijk in stammen, klassen, orden, families, geslachten en soorten. De insecten vormen hierin een klasse. Binnen deze klasse wordt ingezoomd op de verschillende orden, zoals vlinders, libellen, kevers, enzovoorts. Aan de hand van een voorbeeld werd dit toegelicht. Vervolgens werden van de meest bekende orden voorbeelden en eigenschappen gegeven. Wat onderscheidt een kever van een wants. Wat is het verschil tussen een dagvlinder en een nachtvlinder? Bijzonder is de techniek van het fotograferen van insecten. De docent Jan van Hasselt had daar veel ervaring mee en liet schitterende, zelfgemaakte foto's zien.

Vliegende smient. Foto: Peter Koblenz.

De favoriete plek van Jan Dekker

Klein Schuttershoef. De aardgasleiding van de N.A.M. ligt hier ondergronds vanaf Slochteren naar Rotterdam. Het natte, laagstgelegen gebied binnen landgoed Den Treek – Henschoten.

Vanochtend, met nuchtere magen, liepen we er met z'n vijven in stilte. Tussen 8 en 9 uur. Reeënsporen en afdrukken van konijnenpoten in de maartse sneeuw. Natte aarde, glimmend van de nachtelijke sneeuw en regen. Donkere patronen van gevallen waterdruppels uit boomtoppen in de witte sneeuwlagen eronder. Een vlucht spreuwen strijkt neer op de grond. Eén kievit nu boven het gemaaide pitrusveld en de drassige graslanden sinds vorige week. Een roodborstje. Niet schuw. Nieuwsgierig vogeltje, dat ons begeleidt onderlangs in de struiken naast het pad. Vinken en koolmezen roepen in de schaars voorkomende beuken op dit landgoed. De witte, verdwijnende achterkant van een ree in de nabijgelegen bosrand. Ganzen vliegen met luide stem over één van de waterplassen. Een krijsende buizerd. Het rode 'matje' achterop de kop van een zwarte specht. Snel verschuivend naar de achterzijde van de boomstam. Stiltes. Gedempte geluidlagen van auto's hoorbaar vanaf de A-28. Noordelijke wind dus vanochtend.

Vanuit een westelijke verte klinkt het diep klokkend keelgeluid van een raaf. Bevroren wilgenkatjes. Kleine groepjes samenfietsende scholieren. Achter hun ruggen op de bagagedragers schooltassen en rugzakken in grijze of zwarte vuiniszakken tegen het nat worden. Onderweg van Woudenberg naar het Van Lodenstein College met bijbelse signatuur. Winterkinkjes zo hier en daar in braamstruiken en in het kreupelhout. Lijsters, merels, groenlingen. Pimpel-

Mijn favoriete plek

Deze rubriek nodigt lezers van de Natuurkijker uit het verhaal van de favoriete plek in hun woonomgeving op te tekenen. We ervaren onze woonomgeving meestal niet zo bewust, maar er valt veel te beleven. Te voet weer anders dan op de fiets. Of in de auto of het OV, als decor om van A naar B te gaan. De terugkeer in je eigen buurt geeft een gevoel van weer thuis te zijn. Wat is jouw favoriete plek? Natuurbeleving dichtbij huis!

mezen in de hoge lariksen langs de Paradijsweg.

Ja, deze asfaltlaan heet werkelijk zó. Kalmte in het lichaam door het langzame lopen. Met aandacht bij de voeten en bij het ademen. De oefening onderweg voor vandaag was :

“Hoe loop je zonder iets of iemand te verstoren? Hoe loop je met de intentie om deze omgeving heel te houden?”

De favoriete plek van Lia Roest

Tekst en foto's: Wil Schonewille

Wil Schonewille gaat voor elke Natuurkijker met een IVN'er op pad, om het verhaal van hun favoriete plek in hun woonomgeving op te tekenen. Naar aanleiding van het vorige nummer kregen we ook spontaan de hiernaast geplaatste bijdrage toegestuurd, van Jan Dekker over zijn favoriete plek.

Een favoriete plek in het buitengebied van Leusden

Na vele jaren in een rijtjeshuis in het westen van het land, woont IVN'er Lia Roest sinds vier jaar in het buitengebied van Leusden. Met haar man betrok ze

Klein Schuttershoef: sporen, laan en veld

We kijken naar het coulissenlandschap met weilanden en akkers omringd door elzensingels. Even verderop komen we in het parkgedeelte van het landgoed en lopen we op een beukenlaan. Op een stronk zitten allerlei mossen en zwammen. We kijken bij het oude sluisje naar de tongvarens, zien een aalscholver onderduiken in de beek en een stel ooievaars scharrelen in het veld aan de overkant van de weg. Even verderop zien we hun nest op een hoge paal. Het landhuis staat statig wit in het zonlicht, de bloembolletjes moeten nog komen. We werpen een blik in de oude ommuurde tuin en vragen ons af hoe dat er vroeger aan toe ging.

Als we weer bij de weilanden komen, staat er een ree in het veld. Met de verrekijker zien we er nog één staan, verscholen in het struikgewas. Ze zijn alert, maar blijven rustig staan. Een bankje met zicht op het landhuis nodigt uit tot een korte pauze. We genieten van de zon die inmiddels de kou verdreven heeft. Bij een maisakker lezen we het bord met informatie over de broedhoop voor ringslangen. Die hebben we niet gezien vandaag, maar dat zou ook wel heel bijzonder zijn.

Na anderhalf uur zijn we weer terug bij het startpunt. Ik ga nog even met Lia mee voor een kopje koffie en een rondje door de tuin. Daar praten we na over de mooie wandeling, waar in elk jaargetijde weer wat nieuws te beleven valt.

Diersporen in het bos

Verlag IVN vrijdagmiddag excursie op 24 maart 2023

We hebben geluk deze middag: slechts één stevige regenbui én vochtig zand, waardoor we duidelijke voetprenten zien. We vertrekken bij de ISVW. Dit is een mooie plek om te starten voor diersporen. Met twaalf deelnemers gaan we in twee groepjes op zoek naar diersporen, zoals voetprenten, vraatsporen, holen en zandhoopjes, en nog veel meer. Hoe leuk is het om de deelnemers te kunnen verrassen: ‘Je ziet het niet totdat je ernaar kijkt!’

Op de plaats van vertrek is het gelijk raak. Iemand ziet een worm en vervolgens zien we allemaal kleine zandhoopjes van de worm en grote zandhopen van de mol.

Voordat we het terrein af zijn, zien we al: afgeknaagde dennenappels door de eekhoorn en specht; kleine

Gaatjes van de boomklever

veertjes die afgebeten zijn door een dier; afgeknaagde blaadjes van de hulst door...; en op de grond krabplekken van mogelijk een konijn.

Lopend naar de zandvlakte vinden we een spechtensmidse en prachtige gangen van de schorskeverlarven in de bast van een dode liggende den. Deze gangen hebben min of meer de vorm van een vliegende vogel. Deze vorm is typisch voor de dennenscheerder, een schorskever. In het zand staan meerdere reeënsporen en waarschijnlijk een vossenprent. Op de heide onderaan een berkenboom zit het holletje van een bosmuis. De bosmuis heeft de restjes van de wintervoorraad uit het nest verwijderd en deze liggen voor de ingang. Als we goed naar berkenbast kijken, zien we gaatjes op een horizontale en verticale lijn. Dit zijn respectievelijk de gaatjes van de boomklever die op zoek was naar berkensap, en de luchtgaatjes van gangen van de berkenspintkeverlarven. Na een uur lopen we de zandvlakte af naar het Hazewater. Even flink doorstappen voor de rest van de excursie.

Bij een beuk ligt een mooi voorbeeld van een spechtensmidse: aangevreten dennenappels onder een beuk. Ook hebben de spechten de beuk gebruikt voor hun spechtenholen. En ja hoor we zien ook de ‘kokers’ van de sigarenzakkendragers op de bast van de beuk. Op de boomstronken liggen helaas geen keutels van dieren, maar waarschijnlijk wel oud sterrenschot. Dit is wat bijvoorbeeld reigers uitkosten als ze een zwangere kikker hebben gegeten.

De zon schijnt en het regent, waardoor we een prachtige regenboog zien richting het Hazewater. Even een moment van stilte om dit te bewonderen. We lopen verder naar het heideveldje waar veel ko-

Gaatjes van de berkenspintkever

Regenboog boven het Hazenwater

nijnenholen zijn, én er ligt een hoopje reeënkeutels. Ook zijn er resten van een schedeltje van een jong konijn. De tijd dringt en we lopen terug en we zijn verrast door de vele diersporen die we met zeven paar ogen hebben gezien.

Johanneke Maris, Lenny Valkenhoef en Gerda Schregardus PS Thecla van Zijl gaat het team van de IVN-vrijdagmiddagexcursies versterken.

Schedel van een konijn

Floron Eindejaars Plantenjacht 2022-2023

Tekst en foto's: Arie van den Bremer

Elk jaar wordt door de Floron een zogenaamde Eindejaars Plantenjacht 2022-2023 georganiseerd. De plantenwerkgroep van de KNNV Amersfoort doet daar al jaren aan mee...

De Plantenjacht is altijd een leuke bezigheid in deze winterdagen. Rond Kerst en de jaarwisseling is de werkgroep vijf keer op pad geweest. Totaal hebben

Klein kruikruid, is tijdens de Eindejaarsplantentelling 2022-2023 i het vaakst geturfd.

dertien mensen meegedaan. Enkele deelnemers zijn meer dan een keer mee geweest. In de kop van de tabel zijn de locaties genoemd. Bij een onderzoek wordt vooral gekeken op plaatsen waar het naar verwachting een beetje luw tot warm is en dat is vooral onder hagen, langs muren en in boomspiegels. In de tabel staan bovenaan - onder de subkop Floronlijst - de 25 landelijk meest gevonden soorten (Floronlijst), met als winnaar klein kruiskruid. In de kolom Floron staat het aantal per soort. Er is dus 788 maal klein kruiskruid ingevoerd. De zeven geel aangegeven soorten zijn door ons niet gevonden. Achttien soorten zijn dus wel gevonden. Daarnaast zijn er door de werkgroep nog zestien bloeiende soorten gevonden (zie lager in de tabel, onder de subkop Floron-extra-lijst). In totaal vonden wij dus 34 soorten.

Vorig jaar zijn we ook op vijf locaties geweest en toen zijn er 38 soorten gevonden. Het jaar daarvoor zelfs 78 soorten, met als mogelijke verklaring dat er toen op negen locaties is gekeken.

Een verklaring voor de verschillen is moeilijk te geven, omdat de locaties qua omstandigheden niet

altijd gelijk zijn. Het weer in december speelt ongetwijfeld ook een rol, maar dit jaar waren er voor de kerst nog een aantal flinke ijsdagen. Het effect daarvan is niet bekend. Op de locaties 2, 3 en 4 bestond het aantal deelnemers gemiddeld uit zes. We hebben steeds twee teams gemaakt, die ieder een eigen kant op gingen. Ze kregen een plastic zakje mee, waar ze de bloemen in konden doen. Aan het eind werden de

zakjes omgedraaid en konden we noteren. Deze wijze van werken heeft ons vorig jaar geleerd dat dit een hoog rendement oplevert. Op de onderste foto zijn we daarmee bezig op een terras bij de Onze Lieve Vrouwetoren. De locaties 1 en 5 zijn maar door een KNNV-er bezocht en het resultaat is duidelijk minder. Het was vaak mooi weer en altijd gezellig en dat is ook belangrijk.

	Plantennaam	Floron	Leusden Cohenpad	Elizabeth	Binnenstad Toren	Schothorst	Leusden Zwarteweg
	Floronlijst	Aantal	1	2	3	4	5
1	Klein kruiskruid	788	X	X	X		X
2	Paarse dovenetel	777		X	X	X	X
3	Vogelmuur	742	X		X	X	X
4	Straatgras	702	X		X	X	X
5	Madeliefje	675	X	X	X	X	X
6	Paardenbloem	618	X	X	X	X	X
7	Herderstasje	607	X	X	X	X	X
8	Duizendblad	383		X	X		
9	Kleine veldkers	349			X	X	X
10	Tuinwolfsmelk	284			X		X
11	Witte dovenetel	283			X	X	
12	Bezemkruiskruid	216			X		
13	Canadese fijnstraal	200	X	X	X	X	X
14	Scherpe boterbloem	161	X			X	
15	Hazelaar	135		X		X	
16	Hoge fijnstraal	132					
17	Grote ereprijs	130					
18	Reukeloze kamille	123					
19	Kluwenhoornbloem	121			X	X	X
20	Kleine brandnetel	106			X		
21	Grote brandnetel	102					
22	Raapzaad	100					
23	Boerenwormkruid	95		X			
24	Vroegeling	85					
25	Gewone kropaar	8					
	Totaal in top 25	18	8	9	15	12	11
	KNNV-extra-lijst						
1	Boswilg			X			
2	Gaspeldoorn					X	
3	Gele kamille			X			
4	Gewone melkdistel		X		X		
5	Gew. jakobskruiskruid					X	
6	Grijskruid					X	
7	Hondsdrif					X	
8	Klein glaskruid				X		
9	Kleine maagdenpalm				X		
10	Kruipklokje				X		
11	Maarts viooltje					X	
12	Muurfijnstraal				X		
13	Muurleeuwenbek				X	X	X
14	Muursla				X		
15	Tuingoudsbloem				X		
16	Winterjasmijn				X		
	Totaal KNNV-extra	16	1	2	9	6	1
	Totaal generaal	34	9	11	24	18	12

IVN-reactie op ontwerp Omgevingsvisie Amersfoort 2030-40

Olav-Jan van Gerwen en Paul Vriesekoop

Eind maart hebben wij als IVN Amersfoort een reactie ingestuurd op de ontwerp Omgevingsvisie Amersfoort 2030-40. Naast de complimenten (een inspirerend, goed gestructureerd en fraai geïllustreerd verhaal, opgesteld met nauwe betrokkenheid van de bewoners van de gemeente Amersfoort en maatschappelijke organisaties), brachten we de volgende punten onder de aandacht om rekening mee te houden bij het finaliseren van de Omgevingsvisie:

2030/2040-oriëntatie maar wel vanuit een lange-termijn perspectief - De zes maatschappelijke opgaves die de Omgevingsvisie onderscheidt vragen om transitie: radicale, fundamentele, structurele maatschappelijke veranderingen. Vanuit dat lange-termijn perspectief (2050 e.v.) moeten de korte-termijn beleidsprioriteiten worden bepaald en de beleidsinterventies worden gedaan. Dat lange-termijn perspectief krijgt te weinig aandacht bij de keuzen/ambities in de Omgevingsvisie. Zo zal de economie in de gemeente Amersfoort in 2050 een fundamenteel andere moeten zijn dan de huidige. Welke bedrijvigheid en activiteiten willen we als duurzaam Amersfoort en welke niet? Dat vraagt om visie! Win-win zal lang niet altijd mogelijk zijn. Naast winnaars zullen er zonder twijfel ook verliezers (moeten) zijn.

Prachtige kaarten maar knelpunten worden pas zichtbaar als je de kaarten over elkaar heen legt - De 2030/2040-ambities in de Omgevingsvisie zijn keurig gestructureerd aan de hand van zes grote leefomgevingsopgaven en zijn voorzien van fraaie kaarten. Iedere kaart visualiseert de invulling van de gemaakte keuzes voor de betreffende opgave. De grote vraag is wat het ruimtelijke beeld is als de zes kaarten over elkaar heen worden gelegd, als de zes leefomgevingsopgaven met elkaar in verband worden gebracht. Niet alles kan overal. Iedere m² kan slechts 1x worden gebruikt. Hoe zien de gestapelde ruimteclaims eruit? Waar zijn natuur- en landschapsinclusieve ontwik-

kelingen mogelijk en vooral ook: waar niet? Waar wringt de schoen en zijn – vaak pijnlijke – keuzes nodig? De uitdaging zal zijn om goed onderbouwde beleidskeuzes te maken, waarbij alle belangen – óók die van natuur en milieu – expliciet en transparant zijn meegewogen en beslissingen niet hoofdzakelijk op basis van financieel-economische argumenten worden genomen.

Wat betekent een veilige leefomgeving voor plant en dier? - De ambitie van de Omgevingsvisie is een veilige leefomgeving voor plant en dier. Concreet zal dit moeten betekenen dat het beleid borgt dat er voldoende rust is, dat er voldoende verbinding is tussen groen en blauw (geen versnippering) en dat paal en perk wordt gesteld aan lichthinder. Voor een buitengebied als de Malewetering in Hoogland-West zal dit bijvoorbeeld inhouden dat prioriteit gegeven zal moeten worden aan rust voor wild, vogels en waterdieren (denk aan milieuvriendelijke oevers). Uitbreiding van recreatiemogelijkheden past daar niet bij.

Boeren zijn een cruciale beroepsgroep om mee samen te werken - Boeren/agrariërs zijn belangrijke spelers bij het realiseren van de lange-termijn ambities. Zij zijn een cruciale beroeps- en doelgroep om samen mee op te trekken. Het is van belang ook hun toekomstperspectief in de Omgevingsvisie van Amersfoort zichtbaar te maken en veilig te stellen. Hoe kunnen boerenbelangen natuurbelangen in elkaars verlengde komen te liggen en wat betekent dit voor de betreffende boer? Dat besef is in de omgevingsvisie onderbelicht.

Burgerparticipatie is meer dan het betrekken van burgers bij initiatieven van de gemeente - De Omgevingsvisie hecht veel waarde aan burgerparticipatie. Terecht. Betrokken burgers zijn onmisbaar voor een toekomstbestendige leefomgeving. Alleen met hun inbreng, ideeën en inzet, en hun steun voor en acceptatie van beleid zijn de lange termijn ambities uit de Omgevingsvisie te realiseren. En dan gaat het om meer dan participatie. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) presenteerde onlangs in een publicatie over burgerbetrokkenheid, acht signalen hoe de overheid burgers beter bij de ontwikkeling en uitvoe-

ring van het leefomgevingsbeleid kan betrekken. Naast participatie (meedenken en meepraten op uitnodiging), zijn minstens zo belangrijk de aandacht voor eigen initiatief, weerstand, en eigen ervaringen, wensen en mogelijkheden van burgers.

Tot slot een paar heel concrete vragen en suggesties:

- Wees zéér terughoudend met de aanleg van zonneweides en windmolens in het buitengebied (zoals bij het ziekenhuis aan de Maatweg). Voordat dergelijke ingrepen worden gedaan, met grote impact op de kwaliteit van natuur en landschap, moeten echt álle mogelijkheden in bestaand bebouwd gebied zijn benut. Denk aan zonnepanelen op alle daken van huur- en koopwoningen, appartementencomplexen, kantoorpanden, fabriekshallen en bedrijventerreinen.
- Aan het cultureel erfgoed in de gemeente Amersfoort wordt in de Omgevingsvisie terecht veel waarde gehecht. Het omarmen van het initiatief Geopark Utrechtse Heuvelrug zou daartoe een goede stap zijn. Met als uiteindelijk doel het verwerven van de Unesco-status voor het cultureel erfgoed in de gemeente.
- De Omgevingsvisie hanteert als norm dat iedere woning recht heeft op 75 m² openbaar groen binnen de bebouwde kom. Onderzoek van de

Stichting Natuur en Milieu geeft aan dat deze norm in 40 van de 70 buurten in Amersfoort niet wordt gehaald. Wij vinden dat een zorgelijk groot aantal. Ook wordt in de Omgevingsvisie op 1 plek (pag. 32) gesproken over een norm van 1 hectare aaneengesloten groen. Deze norm vinden we verder in de Omgevingsvisie nergens meer terug. Onduidelijk is wat met deze norm wordt gedaan. Juist dergelijke hectares zijn heel belangrijk als verbindingszones tussen groen/blauwe gebieden.

- Op diverse plaatsen in de Omgevingsvisie wordt het belang van goede passages voor planten en (ook water-)dieren genoemd. Wij onderschrijven dit belang en willen erop wijzen dat het daarbij van belang is ook aandacht te hebben voor de monitoring van het gebruik van deze passages.
- Opvallend is dat de Groenvisie van de gemeente Amersfoort niet genoemd wordt in de Omgevingsvisie. Vervalt de Groenvisie met het uitkomen van de Omgevingsvisie? Of maakt de Groenvisie integraal onderdeel uit van de Omgevingsvisie? Goed om de positionering van de Omgevingsvisie ten opzichte van de bestaande beleidsvisies duidelijk aan te geven.

Kees Quaadgras stond oog in oog met een wolf in Den Treek.

INDIEN ONBESTELBAAR:
IVN-AFDELING AMERSFOORT
POSTBUS 1012, NIJVERHEIDSWEG NOORD 24
3812 PM AMERSFOORT

Groene agenda

1 jun - 4 sep - Vlinderroute Landgoed Schothorst
7 jun - 27 aug - Bijenwandeling Landgoed Schothorst
9 jul - 20 aug - Expositie Biodiversiteit in Amersfoort
14 - 23 jul - Proef-Tuin-Isselt meewerkdagen
Digitaal - Introductie cursus Natuur, 1. Leren Kijken

11 - 23 aug - Proef-Tuin-Isselt meewerkdagen
17 - 23 aug - Spelen in de Struintuin
20 aug - Fietsexcursie Hoog en Laag
24 aug - Peuters in het Groen
30 aug - Braakballen pluizen
1 - 3 sep Fête de la Nature

Zie pagina 2-5 voor meer informatie

Vogelkersschimmel. Kees de Heer fotografeerde op landgoed Schothorst gallen op de vogelkers. De vogelkersschimmel *Taphrina padi* zorgt voor een vreemde vergroeiing van de bloemen. Deze aangetaste bloemen leveren geen gewone bessen op, maar langwerpige vruchtjes die hol zijn.

Het IVN

Het IVN, Instituut voor natuur- en milieu-educatie en duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer (kennis over) natuur en een betere kwaliteit van het milieu.

Verspreid over Nederland heeft het IVN zo'n 170 plaatselijke afdelingen en een aantal regionale consultantschappen. Meer dan 25.000 leden zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten. Minimum bedragen contributie: actief lid € 24,-, gezinslid € 5,-, donateur € 10,- en jeugdlid gratis.

Uitgaven: viermaal per jaar het landelijke blad Mens en natuur. Plus viermaal per jaar de lokale uitgave De Natuurkijker. Plus digitale nieuwsbrieven, ook onder de naam De Natuurkijker.

Voorzitter (vacature), voorzitter@ivnamersfoort.nl

Website: www.ivnamerfoort.nl

beleef de natuur!

De KNNV

De KNNV, Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, is een vereniging voor veldbiologie en houdt zich actief bezig met natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Onder de leden zijn zowel vakmensen als liefhebbers die meer willen weten.

De KNNV verzorgt excursies en lezingen, kampen en reizen, en inventariseert natuurgebieden. Leden ontvangen het landelijke verenigingsblad *Natura* dat viermaal per jaar verschijnt, met informatieve artikelen over natuur, natuurbescherming, boekbesprekingen en nieuws uit de vereniging. KNNV-leden krijgen korting op boeken uit de eigen KNNV uitgeverij. Het lidmaatschap van de vereniging kost 28 euro per jaar voor leden, en 14 euro voor huisgenootleden. Donateurs betalen minimaal 10 euro per jaar. IBAN KNNV Amersfoort is NL40 TRIO 0788 9141 89.

Uitgaven: viermaal per jaar het landelijke blad *Natura*, plus viermaal per jaar de digitale *Natuurkijker*. Plus digitale nieuwsbrieven, ook onder de naam *De Natuurkijker*.

Voorzitter (a.i.): Arie van den Bremer,
email: voorzitter@amersfoort.knnv.nl